

CIJENA lista: U preplati sa čitavu god. K 38—, za polugodište K 18—, tromjesečno K 9—, mjesečno K 3 60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST* izlazi u nakladnoj tiskari JO. KRMPOTIĆ u Puli, t. Custoza 1. Uredništvo: Sisauska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Bisk. pisi se ne vraćaju.

Godina III.

U Puli, srijeda 3. listopada 1917.

Broj 803.

Grof Czernin o miru i ratu.

B u d i m p e š t a, 2. (D. u.) Kod ručka, koji je ugarski ministar-predsjednik dao u počast ministra vanjskih posala grofa Czernina, koji je ovamo došao na posjete, nagovorio je dr. Wekerle ministra Czernina srdačnim riječima pozdrava te ga je pozvao, neka izrazi svoje mišljenje o vanjskom položaju. Ministar vanjskih posala zahvalio se je ugarskom ministru-predsjedniku za prijazne riječi, te se izjavio spremnim, da govori o vanjskom položaju. Grof je Czernin najprije istaknuo:

slajni vojnički položaj saveznika

te naglasio udjel, koji imaju kod slavni bojova sinovi Ugarske. Iza toga je došao na politički položaj te je rekao: Velikom se državniku Talleyrandu pripisuje riječ: Riječi su samo za to, da taje misli. Može biti, da je ova izreka imala vrijednost za diplomate njegovog stoljeća. Za današnji vijek teško bi si mogao predočiti rečenicu, koja bi bila manje istinska. Milijuni, koji se bore, svejedno dali u opkopima ili u zaleđu, hoće da znadu

zašto i čemu se bore.

Oni imaju pravo na to, da doznaju, zašto nije nastupio još mir za koji teži sav svijet. Kad su me pozvali na ovo moje mjesto, upotrebio sam prvu priliku, da izjavim, da ne čemo da počnimo nasilje, ali da ga nećemo niti pretrpjeti te da smo spremni,

da stupimo u mirovno pregovaranje,

čim naši neprijatelji pristaju na mir sporazuma. Time, mislim, da sam obrazložio mirovne ciljeve austro-ugarske monarhije akoprem smo u kon-turama. Bilo je mnogo ljudi, koji su me korili radi ovih otvorenih riječi i u tuzemstvu i u prijateljskom inozemstvu. Argumenti koreće me gospode potvrdiše mi ispravnost mogeg shvaćanja. Ništa ne povlačim od toga, što sam kazao u osvjetlovanju, da silna većina ovdje (i. j. u Ugarskoj) i u Austriji odobrava moje stano-vište. Sa ovom pretpostavkom čitli potrebu, da objasnim javnosti, kako si zamišlja vlada daljnji razvitak posve uništenih pravnih odnošaja. U glavnim je crtama sadržao naš program novo-uredjenje svijeta ili bolje

izgradnje novog reda na svijetu

već u našem odgovoru na mirovnu notu svetog oca. Danas se radi samo o tom, da se upoznamo sa tim programom i da dajemo objašnjenja o tome, koje su nas misli ponukale da utanačimo ova

načela, koja ruše stari sistem.

U dalekim će krugovima iznenaditi ili izgledati nevjerovatnim, da se središnje vlasti, a osobito A u s t r o - U g a r s k a odriču vojničkih naoružavanja za budućnost. Austro-Ugarska je međutim u ovim teškim godinama našla svoju vojničku zaštitu samo u svojoj vojničkoj sili. Rat nije samo ostvario novih činjenica i novih odnošaja: on je doveo također do novih spoznaja, koje su uzdrmale temelje prijašnje europske politike. Među mnogim drugim političkim tezama, osobito u obim zonama, koje su misile, da je austro-ugarska država na samrtnoj postelji, bio je

dogma o propadanju naše monarhije,

koji je otešćavao naš položaj u Europi i iz kojega je izviralo sve nerazumijevanje za životne potrebe naše države. Poslije tog rata bit će, da smo se iskazali u najgorem slučaju kao zdravi i jednakovrijedni; a iz toga možemo zaključivati, da sada možemo računati sa potpunim razumijevanjem naših životnih nužda u Europi i da su izčezle nade, e bi se nas moglo smrviti slom oružja. Do onog trenutka, u kojem njesmo još bili pridonijeli dokaza za to, njesmo mogli prepustati naših životnih potreba nepovoljnom riješenju sa strane europskih sila, koje su stajale pod utjecajem našeg predstojećeg rasula. U momentu međutim, u kojem je polučen dokaz o tome, smo u stanju, da položimo istodobno sa našim neprijateljima oružje i da uredimo kojekakve moguće razmirice pomoću obra-

ničkog suda na miran način. Ova nova spoznaja, koja si je utrla put u svijet, nudja nam mogućnost ne samo, da usvojimo misao razoružanja i obraničkog suda, već da radimo sa svim našim silama za njezino provadjanje, a to, kako će biti gospodi već poznato, već prilično dugo. Europa mora bez dvojbe biti iza rata postavljena

na međunarodne pravne temelje,

koji nam pružaju jamstva za njihovu trajnost. Ovaj pravni temelj mora da bude četverostruk: Najprije nam moru zajamčiti, da neće više biti moguć odmazdni rat, a ma došao on iz kojegod strane. Postići hoćemo, što želimo da zapustimo kao legat našoj djeci i djeci naše djece, da ostanu name oni poštedjeni od grozota slično strašnih vremena. Toga ne može da postigne

nikakovo premještanje silo.

Jedini put, koji vodi do cilja, jest imenovanje: međunarodnog razoružanja i postupak sa obraničkim sudom. Suvršeno je reći, da ova mjera ne smije nikad biti upravljena protiv pojedinoj državi ili skupini država i da mora da obuhvaća u jednako mjeri i zemlju i more i zrak, ako se već hoće obarati rat kao sredstvo politike.

Ograničenje naoružavanja.

Na međunarodnom temelju, pod međunarodnom kontrolom mora da uslijedi opće, jednako-mjerno i sukcesivno razoružanje sviju država na svijetu i mora se ograničiti oružana sila na neophodno potrebno. Znam veoma dobro, da se taj cilj dade veoma teško postići i da je put, koji vodi onamo pun poteškoća, dugotrajan i trnovit, ali sam ipak osvjedočen, da moramo njim kročiti i da će i zatista biti, ma da nekoji smatraju to poželjnijim ili ne. Velika je pogriješka pomisao, da će svijet započeti poslije toga rata tamo, gdje je svršilo prije 1914. Katastrofe, kao taj rat, ne prolaze bez dubokih tragova i najveću bi nesreća bila, kad bi se poslije rata nastavila

utakmica u naoružavanju.

To bi značilo gospodarsko rasulo sviju država. Već prije rata bili su vojnički tereti teški, akoprem si moramo kazati, osobito u pogledu Austrije i Ugarske, da nije bila na vrhuncu naoružavanja, kad ju je prenerazio rat i da je tek tijekom rata nadopunila vojničke spreme, koju je prije propustila. Ali poslije ovog rata, bili bi tereti, kad bi se ostalo kod utakmice u naoružavanju, potpuno nesnosni. Ovaj je rat dokazao, da se mora računati sa višestruko većim naoružavanjem negoli prije. Da bi htijele države poslije rata, da ostanu na visini prijašnjih naoružavanja, morale bi ih popeterostručiti. Morali bi raspolagati sa deseterostrukim mnoštvom topništva, tvornica municije, podmornica itd. Morali bi imati i mnogo više vojnika negoli prije, da uzinogne taj aparat da stupi u djelatnost. Godišnji vojnički proračun ovih bi država iznosio više milijarda. To je upravo nemogućnost. Sa onim teretima, koje će imati rat za posljedicu, donijela bi ova zadaća rasulo naroda. Isključeno je, da bi se pojedina država povratila relativno manjem naoružavanju od godine 1914., pošto bi time njezina vojnička sila postala iluzornom. Da se postigne ovaj relativno niski nivo u naoružavanju od godine 1914., značilo bi to ipak smanjenje vojničke spreme; samo ne bi u tom slučaju imalo nikakova smisla, da se ne ide dalje i da se u istini i potpunoma napusti naoružavanje.

Iz tog tjesnaca nema drugog izlaska do međunarodnog razoružanja na svijetu.

Mornarice nemaju više smisla, ako nam države svijeta zajamče slobodu mora i ako se ograniče kopnene vojske na onu nisku mjeru, koja je potrebna, da se u državi uzdržava mir. Sve to je moguće samo na međunarodnoj osnovi, pod međunarodnim nadzorstvom. Svaka će država morati

napustiti nešto od svoje samostalnosti,

da zajamči mir. Vjerojatno je, da današnja generacija ne će doživjeti svršetka ovog velikog pacifističkog pokreta u svojoj cjelini. On se dade provadjeti samo postepeno; ali ja smatram svojom dužnosti, da se tom pokretu postavim na čelo i da učinimo sve što je u čovječjoj sili, da postpješimo njezino provadjanje. Kod utanačenja mira moraju se ustanoviti njezini veliki principi. Ako je prvo načelo bilo načelo prisilnog obraničkog suda i općeg razoružanja na kopnu, to je drugo načelo

sloboda visokog mora

i razoružanje na moru. Ja vamjerice kažem „visoko more“ i ne proširujem misao na morske tjesnace; ja priznajem dragovoljno, da za spajajuća morska tjesna moraju da vrijede posebni propisi i posebna pravila. Ako su ova navedena načela objašnjena i osigurana, tad otpada svaki razlog, da za teritorijalna osjeganja, a to jest treće temeljno načelo,

načelo međunarodne pravne osnove.

Lijepa i velebna nota Njegove Svetosti, pape, na clo svijet, sadržaje ovu misao. Mi njesmo vodili rata, da osvajamo, mi ne težimo za nasilstvom. Da se provede međunarodno razoružanje, koje želimo od sveg srca, ne čemo trebati više međunarodnih jamstva. U tom se slučaju možemo o d r e Ć i

povećanja monarkije

sa naravnom pretpostavkom, da i naši neprijatelji potpunoma napuste zaposjednuto naše područje.

Gospodarski rat.

Četvrti razlog, koji mora da bude poštivan, da se zajamči poslije tog lošeg vremena svijetu miran razvoj, jest sloboda trgovačkog poslovanja sviju i bezuvjetno spriječavanje budućeg gospodarskog rata. Gospodarski se rat mora bezuvjetno izlučiti iz svake buduće kombinacije. Prije no što zaključimo mir, moramo imati sigurnost, da je neprijatelj odustao od te namisli. To su, moja gospode, načela novog reda na svijetu, kako si je ja predstavljam i koja se oslanjam na opće razoružanje. I N j e m a č k a je u svom odgovoru na papinu notu pristala na razoružanje; i neprijatelji su si već djelomično usvojili ovu misao, te akoprem se u najviše točkaka razilaze naša mišljenja, u tomu smo si složili, ja i gospodin Lloyd George, da se smije više biti odmazdnog rata.

Ratna odšteta.

U nastavku svog govora dotiče se grof Czernin pitanja ratne odštete te ističe pustošenja, koja su počinjena u područjima središnjih vlasti, tako da ne može biti ni govora o jednostranoj naknadi šteta. Grof Czernin pokazuje, kako su se promijenili ratni ciljevi antante, koji su prošli put od uništenja Njemačke i Austrije te došli već blizu

miru na osnovi sporazuma

barem u koliko se to tiče njihovog pučanstva. Ovo stanovište zauzimalje austro-ugarska vlada već od prošle godine ovamo. Ali nitko se ne smije zavaravati time, te bi mislio, da ovaj miroljubivi program imaće vrijednost za vječnost. Da nas naši neprijatelji prisile na nastavak rata, bit čemo prisiljeni

da revidiramo naš program.

Ja govorim, kazao je grof Czernin, za sadašnjost, pošto ju smatram zgodnom da se sklopi mir. Da bi se unatoč tome nastavio rat, pridržujemo si slobodne ruke. Znademo, da možemo ustrajati i da će za godinu dana naš položaj biti još povoljnijim. Naš će sat doći, a s njim jamstvo slobodnog i mirnog razvoja Austro-Ugarske.

Austrijska zastupnička kuća.

Govor zastupnika dra. Lovre Pogačnika.

: Posljednji je govornik dne 28. rujna bio dr. Pogačnik, koji je izvodio (slovenski):

Visoka zbornice! Prvi mi je put pružena prilika, da govorim u ime ljubljenog naroda, koji imam čast da zastupam u toj visokoj zbornici. Svijestan sam si, da govorim u povijesno vrijeme, kad se ide za biti ili ne biti našega roda, u vrijeme, kadno je taj narod u povijesno doba dokazao, da nema hrabrije, darovitije naroda od naroda Hrvata, Slovenaca i Srba. A također nema naroda, koji bi bio toliko pretrpio, koji bi bio više zatiran, više rascijepkan i imao više neprijatelja od našega naroda. Ali snage, koje su do rata spavale u narodu, probudile su se i nitko ih više ne će uništiti. Za uvijek smo stali čeznuti za slobodom, za nju kanimo raditi i boriti se, jer: Slobodan mora biti, slobodan moj rod — na svojoj zemlji svoj gospodar! (Živahno odobravanje).

Nastavljajući njemački, navadja zastupnik dr. Pogačnik iz Seidlerovog programa poznati odzvonak o „ustavno zajamčenoj narodnoj jednakopravnosti i narodnoj autonomiji uz čuvanje državnog jedinstva“ i onu „temeljnu misao za čitavu državu u okviru zemalja — obzirom na njihove osobitosti — narodnosna okružja“.

Kakova je ova u državnim osnovnim zakonima zajamčena jednakopravnost, dokazuje nam 100.000 koruškli Slovenaca, koji su imali godine 1861. još dvadeset i osam slovenskih škola, a danas samo tri, sve druge su utrakvističke, t. j. njemačke. Prije sedam je godina državno sudbilo rasudilo, da su koruška zemaljska vlada i ministarstvo za nastavu kršili zakon o jednakopravnosti glode pučkih škola u trm posve slovenskim općinama. Škole još i sad uljesu ustanovljene. Ultranijemstvo ih ne će i sve su vlade to zločinacno zatiranje odobrile kao — zemaljsku osobitost.

Naše su srednje škole bez knjiga, jer su ih zaplijenili. U čitavom Primorju postoje u novlje doba samo dvije naše srednje škole, a čitavoj Koruškoj nijedna, u Štajerskoj niti jedne potpune — 5 posto kranjskih Nijemaca imade pako dvije gimnazije i jednu realku. Da će Solnograd dobiti sveučilište, poznato je već, a kad ćemo mi Sloveni i Hrvati dobiti svoje sveučilište, o tom vlada šuti. (Povik: Dobit ćemo ju, ako i ne od vlade!) Niti reciprociteta zagrebačkog sveučilišta ne dozvoljavaju našoj mladeži!

Pravosudje je bilo već od nekad loše, a pod Hohenburgerom je potpuno „verloftet“. Za slovenske praktikanite vrijedi numerus clausus. Koruščel još danas nemaju pristupa, na njihova se mjesta primaju nesposobni stranaci i renegati. Svi su predsjednici Nijemci i uopće su sva mjesta zapremljena po tudjincima.

Pogledom u naše zemaljske urede će nas vlada uvjeriti, da je izručena sudbina našega pučanstva posve stranim življima. Kod koruške i štajerske zemaljske vlade nema a ma niti jednoga činovnika, koji bi znao posve dobro slovenski. U Ljubljani je samo jedan referat u rukama Slovenca. Imade doduse pojedinačnih iznimaka, ali najveća je pogibao po državu c. k. renegatstvo.

Kako kanl dr. Seidler liječiti ove nezdrave odnose? Zemlja hoće sačuvati i porazdijeliti ih u okružja, dakle jasna centralističko-germanizatorna tendencija! Ne u raskomadanju, u sjedinjenju je spas naroda. Ako je kuća u rasulu, ne pomaže nikakova krparija, — dalje s ovakovom ropotarijom! Sagradimo si novu, lijepu, prijaznu kuću — proč sa zemaljskim granicama! Proč sa dualizmom privilegovanih, koji je nesreća zatiranih naroda! Proč sa birokratskim centralizmom, ali združite, što je priroda združila. Neka dodje do saveza slobodnih, sjedinjenih, demokratski vladanih, zadovoljnih naroda. Takav je eto naš program, koji je posve drukčiji, nego program ove vlade, i za to joj ne ćemo glasovati pro-računa.

Kranjski zemaljski predsjednik, grof Attems, preslušava ljude u četiri oka, jesu li za našu deklaraciju ili ne. A ja mu velim: Tko bi mu od Slovenaca bio kazao, da je proti našoj slobodi, lažac je ili sluga (Dr. Korošec: On je kod vlade denunciirao dapače kneza-biskupa Jegliča!), da, dapače ovaj crkveni knez, to čvrsto uporište prijatelja, nije mu dosta domoljuban! Na sve ovo imademo samo jedan odgovor: Mi znademo, da je za nama sav narod, sva inteligencija, a i naše je vojništvo samo jednoga duha. Mi hoćemo biti slobodan narod braće, ropstva ne ćemo više. Nijemci se hvališu, kako su krvarili. Ali žrtvorali nijesu posve ništa više od nas. Najbolji je vojnik Jugoslaven, ali za to hoće imati samo jednu na-

gradu: slobodu svoga naroda! (Živahno odobravanje.)

Govornik prelazi na gospodarsko polje, gdje imademo mnogo razloga nezadovoljstvu. U Istri, Dalmaciji, Bosni, vlada glad, gospoduje smrt. Hrvatski je sabor zaključio, da će pomoći. Što se je zbilo? Susjedna su okružja bila proglašena užim ratnim ozemljem i umjesto gladnog naroda primaju njemu odredjenu hranu drugi. (Jarc: Rekviriraju!)

Što se tiče rekvizicija, velim vam, e nijeste nikad ni sanjali, što se kod nas zbiva. Tko ima pravd rekvirirati? Ujutro zastupnik zemaljske irgovine za sijeno, opodne izaslanik jednoga vojnoga zbora, popodne drugoga zbora, na čer jedne kolone, drugo jutro druge kolone, opodne treće čete itd. I zatoga dolaze još patrolje s nataknutim bodom... U jednoj su općini rekvirirali 15 vagona sijena. Usto je ondje nastanjenih više bataljuna i 500 Mađžara sa 900 konja, koji su pojeli sve, što je bilo zelenoga. Dapače i za konja „gospodina glavara“ rekvirirali su sijeno. Tko je kriv? Birokracija, koja nema odvažnosti, da vojništvu kaže istinu u lice.

Govornik se pridružuje apelima na mir, za kojim teže svi narodi. Mi hoćemo samo istinski mir, mir slobode, jednakosti, bratstva svih naroda na svijetu. (Živahno odobravanje.)

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

: Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja:

Na svim je bojištima položaj nepromijenjen.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJESTAJ.

: Berlin, 2. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonaslijednika Rupprechta: U središtu je flandrijske fronte bila topovska vatra veoma jaka, povećanu između Langemarcka i Hollebeka više puta do najvećih valova bubnjarske vatre. U jutro su istrgnule naše nasrtajne čete Englezima u Poligonskoj šumi sjeverno od ceste Mentu-Ypern do 500 metara duboko bojno ozemlje, koje je bilo branjeno proti višekratnim jakim protunavalama. Osim znatnih je gubitaka izgubio neprijatelj i zarobljenika.

Fronta njemačkog prijestolonaslijednika: Sjeveroistočno od Soissona porasla je bojna djelatnost topništva. Pred Verdunom je bila topniška borba u priključku na uspješan potihvat na istočnoj obali Moze živahna. Kod Bezonvauza su prodrle ujutro pješadike nasrtajne čete sa pijonirima duboko u stražnje crte francuske postojanke, razorile ondje naredbe jaraka i povratile se sa više od 100 zarobljenika u vlastite jarke prema danoj zapovijedi.

Na istočnom je bojištu i na macedonskoj fronti ostao položaj uz neznatnu bojnu djelatnost nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stajela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Malijski:

30. rujna. Jučer smo iznenadnom i smjelom akcijom, provedenom od jedne jurišne satnije, koja pripada 2. armiji (brigade 83 i 84 iz Mletaka i brigada 257 i 258 Dordona), popravili naše položaje na jugoistočnom rubu Banjske visoravni. Oteli smo neprijatelju nekoliko uzvisina južno od Podloke i jugoistočno od Madonija. Kod toga smo zarobili 49 časnika i 1360 momaka. Žestoke, susljedujuće se neprijateljske navale, popraćene od bijesne paljbe, bile su suzbijene, a naši položaji održani. U noći od 28. na 29. rujna i slijedećeg dana izjaloviše se potpunoma novi pokušaji neprijatelja, da nas protjera iz osvojenih položaja. zaposjednutih između kose Dola i sjevernim obroncima brda svetog Gabrijela. Na ovim smo tačkama zarobili 86 momaka, od kojih 6 časnika. Na ostaloj fronti djelovanje topništva i mnogobrojna patuljska poduzeća.

Ljetalaštvo. Djelovanje u zraku bilo je na čitavoj juljskoj fronti prilično živahno. Naše su skupine ljetala bacale bombe na neprijateljska skladišta sjeveroistočno od Nabrežine. Slijedeću smo noć bombardirali dobro poznate nišane utvrđenog mjesta Pule. Neprijatelj je posvuda snažno reagirao. Jedan se aparat nije vratio. Srušila su se dva ljetala neprijatelja u zračnom boju, prvo kod Tržiča, a drugo kod Trnove.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

: Beč, 1. Vodje će poljačkog kluba biti sutra primljeni po ministru-predsjedniku dr. pl. Seidleru. Poljaci traže, da se ukine vojnička vlast u Galiciji i da se smjesta uspostavi civilni namjesnik. Osim toga zahtijevaju, da se uredi pitanje o legijama i povratku poljačkog pripomoćnog zbora kraljevini Poljskoj. Osim toga imadu još gospodarskih zahtjeva i onakovih, koji se protežu na obnovu Galicije.

: Beč, 1. Nesuglasice su u taboru češke socijalne demokracije uklonjena dogovorom većine radikalne opozicije. Zastupnik Smeral ostaje na svom mjestu.

IZ NJEMACKE.

: Berlin, 1. Proti pristajanju napredne stranke u rajstagu uz mirovne izjave pobudio se je u krugovima stranke sa raznih strana prigovor. Mnogi vodeći članovi stranke razašljaju sad štampanu izjavu, u kojoj se odlučno izjavljuje proti miru s odricanjem, koji bi značio sputanje našeg čitavog budućeg razvoja. Oni, koji su tu izjavu potpisali, uvjereni su, da mirovna odluka rajstaga nije djelovala u smislu, da se rat skрати, nego da se produži, te izjavljaju pod konac „e su odlučili, da svom snagom koli unutar toll izvan stranke djeluju proti svakom pokušaju, da vlada pristaje uz stanovište mira odricanja“. Oni znadu na temelju opažanja, da su s njima u tom nastojanju složni veoma široki krugovi stranke. Ta kod uglavljenja se budućeg mira radi o najvećem pitanju, koje daleko nadilazi svako stranačko mišljenje, o sudbini sveukupnog njemačkog naroda za više negoli jedno stogodište.

IZ RUSIJE.

: Petrograd, 30. Kongres je zastupnika inostranih narodnosti, koje stanuju u Rusiji, što se je obdržavao u Kijevu, prihvatilo prije zaključka skupštine čitav niz odluka, u kojima se izjavlja: 1. Rusija mora biti demokratska, saveznička republika. 2. Svako pleme, koje stanuje u Rusiji, uključivši Kozake mora uživati dalekosežnu samoupravu, kojoj temelje mora ustanoviti ustavotvorna skupština, sazvana po svakom plemenu napose. 3. Uz ministra se izvanjskih poslova imade smjesta imenovati posebno povjerenstvo, koje se sastoji iz zastupnika svih tuđih narodnosti, koje žive u Rusiji i koje imadu na budućoj mirovnoj skupštini braniti pravo svojih naroda. 4. Ima se prizvati životu narodno vijeće, koje imade osigurati ostvaranje načela spomenute savezničke države.

: Stockholm, 1. Prema vijestima su se ruskih listova odnošaji u Petrogradu tako zaostrižili, da je Kerenski morao biti prečno odzvan sa fronte u ruski glavni grad. U noći se je obdržavala konferencija, kojoj je prisustvovao i Ceretel te poslanici antante. Posianici su se antante pokazali izvanredno uznemireni radi ponovnog razvoja stvari u Rusiji, a osobito radi mogućnosti, da će morati biti služba ministra izvanjskih poslova biti predana socijaliste.

: Berlin, 1. Kako „Kölnische Zeitung“ javlja, upravo je Clemenceau energičnu prijetnju na Rusiju i izjavio, da će četvorni sporazum ozbiljno vječati o tomu, kako će pomoći ruskim patrijotama, ako bi Rusija htjela svoju stvar otvoreno odijeliti od naše i kod svoje dužnosti na pola puta sustala. Moguće će se dati utanačiti s Kerenskim, da mu se pridijeli zajedničko zastupstvo antantinih vlada, s kojima bi se staviu o sporazumak, kako bi što brže provelo snažne mjere, koje se ne daju više odgadati, „Kölnische Zeitung“ podsjeća na dosad još ne oprovrgnu tu vijest, da se Engleska, Francuska, Japan i Amerika kane miješati u rusku upravu, uslijed česa bi nastala druga Grčka.

IZ ITALIJE.

: Lugano, 1. „Messaggero“ javlja: U raznim je jugotalijanskim gradovima došlo do ozbiljnih nemira. Mnogi se pljačkala trgovine sa živežom; morale su nastupiti čete. U više je mjesta moralo biti proglašeno pooštreno opasno stanje i postavljani ratni sudovi. Iz neke vijesti lista „Avanti“ proizlazi, da su vojničke oblasti zaposjele Turinski narodni dom i da u Surinu još traje glavna stavka.

: Zürich, 1. Prema vijestima sa talijanske granice proglašeno bje u pelak i u Napulji i u Campagni ratno stanje. Turinski su listovi od četvrtka opet izostali.

: Zürich, 1. Unutrašnji položaj kao da se sve više približava teškoj krizi. Kako „Avanti“ javlja, poduzete su kod socijalističkih organiza-

cija u raznim gradovima kućne pretrage. Socijalistički su krugovi radi toga veoma uzurjani. U Florenci će doći do velike političke parnice. Proti posjedniku tiskare Lunachiju i stranačkom tajniku Pesciju podignuta bje optužba. „Corriere della Sera“ piše: Tvrdoglavost proturatne propagande traži od vlade, da odlučno i bezodvlačno nastupi, kako bi se spasio moralni otpor zemlje.

SA RATISTA.

Berlin, 30. Kako ratni izvjestitelji sa zapadne fronte javljaju, stoji Ostende pred propašću. Bezobzirno je opstrjeljavanje po engleskim teškim brodskim topovima, koje je potražalo gotovo čitave sedmice, posvetilo liepo i glasovito kupalište propasti. Crkva je sv. Petra i Pavla već teško oštećena. Čitave gradske su četvrti u ruševinama i mnogo je već belgijskih čitela smrcu platilo nastojanja engleskih osloboditelja.

BOJEVI U ZRAKU.

London, 30. Službeno se javlja: Dvije su skupine lietala, i druge, koje su pojedince kratarile, preletjele između 6 sati 40 minuta i 8 sati obalu Kentu i Essexu i približile se Londonu. Deset je njih prodrlo kroz izvanjske obrambene utvrde, samo četiri do pet je njih stiglo do Londona. Javljaju, da su bačene bombe u Kentu, Essexu i Londonu. O gubljenima na ljudima i stvarnim se štetama još ništa ne javlja.

Kaos u Rusiji.

Prema vijestima, koje dolaze iz Petrograda, pitanje konačnog uređenja unutarnjih prilika u Rusiji nije još riješeno. Akoprem se znade, da će proći još dosta vremena, dok će se moći govoriti o konačnom konsolidiranju prilika u Rusiji, djeluju krize, koje se susljeduju u Rusiji jedna za drugom, porazno na antantu. Iz proturiječnih se brzojavka, koje dolaze preko nepouzdanog Stockholma ili čak iz Haparande, može se razabrati samo malo činjenica, koje bi bile kadre, da osvjetele zapleten i zamršen položaj, koji vlada u Petrogradu. I ovaj se put započela glavna borba između građanskih stranaka, zastupanih u glavnom od kadetskog glasila „Rječi“ i skrajnjih socijalno demokratskih stranaka, jednog dijela menjševika i boljševika. Iz sviju vijesti proizlazi medjutim, da su obrisi stranaka u Rusiji još veoma nejasni i neodređeni, da pristupi jedne stranke ne tvore u političkom mišljenju jednu jednotnu cjelinu, da imade osim dloha u stranke i dloha unutar stranaka, koje vode do onih čudnovatih pojava, da imadu danas boljševici u radničkom i vojničkom vijeću većinu, a drugi dan njihovi protivnici. Političko se je mišljenje u Rusiji tek jučer rodilo. Radi toga nije nepojmljivo ovo vječito kipljenje, ovo prelaženje preko vrha, oni neočekivani sukobi skrajnjih sila, koje se danas pobijaju, dok se sutra istotako neočekivano opet slože.

Da uzmognemo prosuditi sadašnji položaj, moramo da svratimo pogled natrag, na raspoloženje poslije Kornilove bunc. Doduše nijesmo ni dandanas ješte kadri, da si stvorimo pravu sliku o razlozima i zakulisnim povodima ove bune, za koju se još niti nezna, da li je zbilja bila buna ili vješto uprizorena komedija Kerenskoga. Nada sve je nejasna uloga, koju si je kod ove bune usvojio gospodin Kerenski, još dan današnji najvažniji čovjek u Rusiji. Ali za to si možemo donekle predočiti utisak ovih događaja na pojedine stranke i osobito na politički još nedoraslo radničko i vojničko vijeće, koje sigurno nije tražilo dubljih uzroka iza pojava, već je više od ostalih podleglo dojmu događaja, kako mu prikazivahu dnevne vijesti novina i službenih vrela.

Prvi je trenutak bio zaoštrio opreke u javnom mišljenju. Ovaj je momenat bio označen poznatim radikalnim rezolucijama radničkog i vojničkog vijeća, u kojem su najedared nadjačali boljševici ostale struje. Kornilovova je buna izgledala kao atentat građanstva na demokraciju. Medjutim je udjel građanskih stranaka u aferi generala Kornilova danas još neobjašnjen, a regbi, da se radi u tom slučaju samo za spletku Kerenskoga, da bi se oslobodio žestokog i snažnog generala, kojega je — čini se — provocirao tako dugo, dok se je svojom nepromišljenom reakcijom sam izigrao. Da su građanske stranke imale u tom poslu takodjer svoje prste, veoma je moguće. Ali to je opet dobro došlo gospodinu Kerenskome, koji regbi da voli, te se stranke kompromitiraju, samo da ih može laglje vezati uza se. Sa događajem generala Kornilova odstranio

je Kerenski opasnog suparnika, dok je na drugoj strani prisilio građanske stranke, da se zateču k njemu za pomoć, pošto je neraspoloženost proti građanstvu u strankama skrajnjih socijalista preotimala danomice maha. Posljedica Kornilovove bune nije bilo socijalističko ministarstvo sa isključenjem građanskih stranaka, već nasuprot koalicioni direktorij, iz kojega je Kerenski izlučio ministra poljedeljstva Černova, koji nije bio mio građanskim strankama uslijed svojih radikalnih nacrti za podjelbu zemlje. U tom slučaju radilo se je Kerenskom o tome, da se oslobodi od jednog čovjeka, koji je u ministarstvu igrao važnu ulogu i koji je uživao povjerenje velike stranke socijalnih revolucionaraca.

Kao Kornilov postao je i Černov žrtvom težnja Kerenskoga, da se održi na vlasti i da bude u toj vlasti najuplvinija i najglavnija osoba. Černov, koji bi tako nenadano izbačen iz vodećeg mjesta, započeo je osobnu gonju proti Kerenskom te time unio u svoju stranku socijalnih revolucionaraca svadju i raskol. Eto ti, kako nastupa veći dio socijalnih revolucionaraca, čije je glasilo poznati list „Djelo Naroda“, pod vodstvom zastupnika Avksonteva proti Černovu, kako se i ova stranka ciljeva. Kornilovim su nastupom ojačali, ali samo trenutačno, boljševici. Prijavilo se je naime njihovoj stranci mnogo pristasa menjševika. Posljedica tog pojava bilo je ciljevanje stranke menjševika, za koje se kaže, da se danas već dijele u tri različita tabora. Konačno nije ni na same boljševike, koji su u pristupu menjševika uzrili nadu, da se domognu vrhovne vlasti, ostao taj preokret u javnom mišljenju bez utjecaja. I njih vidimo — barem po nekojim vijestima — da su postali sidoni „određeni se starli maštanja i staviti se na realno-političko stanovište“. Ova je promijena u temperamentu politike odraz priklonjenja umjerenijih elemenata stranci, a to iziskuje opet razdor u samoj stranci, u kojoj će uvijek biti ljudi, koji ne će da odustaju od svojih načela u svim njihovim konsekvencijama.

Ova je igra dakle pospješila raspad mladih stranaka. Sve su stranke izašle iz tog boja oslabljene. Iznemada porodilse se u njima samlima dalekosežne razmirice. Malene su ove stranke postale manje opasne za diktatora Kerenskog, koji imade za sobom svoju stranku, seljačku stranku trudovika (organ je njihov „Djen“) i građanske stranke, koje je jedini Kerenski spaslo od političkog mrtvila. Poznata je činjenica, da se iz dugotrajnih trzavica i trvenja tek mogu da izobliču jaki stupovi stranaka, na kojim će se moći oslanjati državni ustroj. Kerenski kuša prema tome, da pospješ taj neophodno potrebiti pojav svake revolucije i da čim više skratil vrijeme njegovog razvitka. Ovim se mišljenjem dade objasniti kakodjer otuzanje sa sazivom konstituante, koja bi, da bude sazvana danas, pokazivala posve drukčije lice, negoli će izgledati, kad bude u letnu i sazvanu.

Takove su danas prilike u Rusiji, kad vijeća sveruska demokratska konferencija, koja imade da riješi pitanje nove vlade. Još jučer se je govorilo, da je koalicijsko ministarstvo sa građanskim strankama isključeno, a izgledalo je, kao da će boj socijaliste ujediniti proti građanstvu. Danas medjutim su došle na površinu još druge ideje; danas se čuju već i druge lozinke negoli one proti građanstvu ili proti socijalizmu. Danas je Černov, koji vodi osobnu borbu proti Kerenskomu, svaki dan se javljaju nove razmirice između socijalističkih stranaka; danas imade već glasova među socijalistima, koji nijesu protivni suradnji sa građanstvom; boljševici brane Kornilova proti Kerenskomu, onog istog Kornilova, radi kojega su sklopili savez sa menjševicima, da sruše građanske stranke. Dakle potpuni kaos. Tako dolaze same ruske stranke do absurdnih posljedaka, a konac, regbi, da će izgledati kao onaj prizor u Faustu u Auersbachovoj konobi, kad se gostovi probude iz varke, u koju ih je zapleo sam vrug, te se čudom čude, kako jedan vuče drugoga za nos, dok su oni htjeli da izlemaju varalicu Mefistofela.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkov admiralata broj 275

od 2. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Seidl.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: pučko-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Ciotti.

Političke vijesti.

Iz Grčke.

„Kölnische Zeitung“ piše: Najbolji dokaz za uspješnost njemačkog rata sa podmornicama, ako isti već ne dolazi dostatno do izražaja u dnevnim brojkama glede potopljenja neprijateljskog brodovnog prostora, pruža činjenica, da četvorni sporazum nije više u položaju, kako bi namaknuo dovoljno vlastitih živežnih sredstava za svoje čete, koje se bore u Macedoniji, nego se mora uticati već i onako slaboj proizvodnji žita u Grčkoj. Za grčku proizvodnju žita dolaze u obzir malone samo obje pokrajine Tesalija i Macedonije. U zaposjednutoj je Macedoniji sklopila antanta već ovoga ljeta ugovor sa Venizelosom, prema kojemu bi ovaj ubrao svu žetvu čitave Macedonije i dio nje prepustio četama četvornog sporazuma. Pošto tadašnja privremena vlada nije raspolagala dovoljnim brojem činovnika za provedenje te osnove, to je posebao društvo, kojemu pripadaju jonska, istočna i atenska banka te bogati ministar za opskrbu Embrikos, preuzelo obvezu, da kupuje na račun vlade svaku množinu žita i komušnica, koju nudjaju na prodaju gospodari ili pako, koja vlada rekvirira. Proizvod Macedonije nije dakako dostojao za potrebe četvornog sporazuma, i ovaj se je već spremao, da i Tesaliju vojnički zaposjedne, kako bi si prisvojilo njezinu žetvu, kadno je došlo bilo do državnog udara u Ateni uslijed kojega je Venizelos uz pripomoć tuđih baluneta postao gospodarom čitave Grčke. I sad bje za Macedoniju uveden sustav upravljen i na Staru Grčku. I ovdje preuzima veliko društvo, na čelu kojega stoji grčka narodna banka i monopolno društvo, sakupljanje i namaganje sveukupnog proizvoda žita i komušnica u Tesaliji, kopnene Grčke i Peloponeza. Proizvoditelju plaća društvo 90 lepta za oku (128 kilograma) žita. Od ovogodišnje bje žetve žita uzajmljeno antanti 15.000 tona. Upoznavši, da proizvodnja krušnog žita Grčke na dulje vrijeme ne znači za četvorni sporazum nikakove bitne pomoći, ne stavi li se grčko gospodarstvo na racionalnu osnovu s intenzivnim nasadima, zaključilo je gore spomenuto društvo, da posvete nasadi žita u Tesaliji i Macedoniji posebnu pažnju, kod česa im francuska vlada kani revno ići na ruku. Ova je već poslala francuske stručnjake u Tesaliju, da prouče klimatske prilike zemlje te sredstva i puteve za povišenje proizvodnje. Osim toga će francuska vlada poslati gospodarsko orudje, strojeve i gnojiva. Površine se za nasade imadu proširiti i povećati. Za Macedoniju imade prometno društvo na raspolaganje glavnicu od 35 do 40 milijuna; ona je već naručila strojeve plugove itd. u Americi. Imaju se nasaditi sva tečajem posljednje tri godine neobrađena državna i privatna zemljišta, oko 90.000 hektara. Gospodarske su radnje imale bile započeti već u kolovozu ove godine, u koju su svrhu mislili steći 7 do 8 hiljada radnika i ratnih zarobljenika sa macedonske fronte. Računaju naredne godine na plod od 60.000 tona pšenice, kukuruze i komušnica. Grčkoj vladi i političkim društvima lebdil kod toga kao cilj, da malo po malo utru put gospodarstvenoj samostalnosti Grčke, dok je ova dosad bila u glavnom upućena na uvoz iz inozemstva.

Naredbom se regenta stavlja sad princ Andrija, mlađji brat kralja Konstantina, koji je u vojsci obnašao službu konjaničkog pukovnika, u stanju raspoloživosti. Princ je uostalom već prije nekoliko vremena zajedno sa suprugom, princesom Alicom, otputovao oio u inozemstvo. Njegov istup iz grčke armade izazivlje živahno sažaljenje kod časnika, među kojima je bio radi svog ljubaznog i drugarskog ponašanja veoma omililo.

Izakako se je engleska vlada izjavila sporazumna s ponovnim uvedenjem grčke uprave na otoku Thasosu, imenovala je grčko ministarstvo unutrašnjih poslova Janulopouloso guvernerom otoka. Dakako da ovaj otok služi i nadalje za uporište mornarice i osnovku zračnih pothvata proti turskim i bugarskim obalama.

Venizelos progoni odstavljene pravosudne činovnike još i nadalje svojom mržnjom. Pošto su ovi kod raznih zemaljskih sudijšta, a osobito u Ateni, zatražili bili, da se pripuste kao odvjetnici, i pošto bi se prema zakonu moralo udovoljiti njihovoj molbi, to je vlada zaključila, da će posebnim dekretom promijeniti odnosnu

zakonsku osnovu. Za izliku služi vladi navodno sudjelovanje odstavljenih pravosudnih činovnika kod nemira 1. i 2. prosinca prošle godine (poulični bojevi u Ateni s antantinim četama, uslijed kojih su ove morale da se uklone).

Na koji se način sad štuje ustavom zamjenjeno pravo slobodne izmjene misli u Grčkoj, dokazuju kratke vijesti novina pod naslovom „uapšenja“. Tako se primjerice spominje: A. je bio uapšen, jer se je izjavio u prilog Njemačkoj, uslijed česa je izazvao negodovanje i uzrujanost kod općinstva! — B. je bio uapšen, jer se je na javnom mjestu izjavio protiv postojećoj vladi; C. jer je saveznike javno vrijeđao; Nijemkinja D., jer je širila uznemirujuće vijesti i Francusku javno psovala; E., jer je vikao „živio!“ bivšemu kralju i bezuspješno pucao na nekoliko vojnika, koji su pjevali ratne pjesme; F., jer je pjevao zabranjene ratne pjesme itd. itd.

Ministarstvo je opskrbe uvelo tri bezmesna dana u Grčkoj (ponedjeljak, srijeda i petak).

Kriza u zastupničkoj kući.

„Slovenski Narod“ prima od svog dopisnika iz Beča sa 30. rujna ovo: Danas se javljaju pojedini političari, koji su mnijenja, da je predlog njemačkih radikalaca (neka naime njemački zastupnici odlože svoja mjesta kao pročelnici i referenti u odsjecima) samo očajna demonstracija, jer su Nijemci najednom potisnuli u veliku manjinu. A njemački je „Nationalverband“ u velikoj neprilici. Nemio je to položaj, što su u tako odlučnoj manjini, ali bez sumnje im se ne će razbijati ni parlamenta. Da dodje radikalni predlog u ozbiljno uvažavanje, došlo bi u „Verbandu“ do krize. Zato je dao Dobernig pojedinih strankama vremena do srijede, neka ozbiljno i hladnokrvno raspravljaju o predlogu radikalaca, u srijedu će pako zauzeti stanovište Nationalverband, ne bude li sva stvar do tad već na drugi način pokopana. Medjutim se pako — groze i nadalje i slikaju pogibelji, koje plove nad parlamentom. List „Politische Tagebücher“ piše obzirom na predlog njemačkih radikalaca: „Parlamentarizam je danas u kud i kamo većoj pogibelji, negoli ikad dosad. U istinu su oni, koji si uvijek namiču sjaj jedinih istinitih prijatelja ustavnog režima, stvorili svojim postupkom težak položaj, koji se ne može završiti u korist demokratskih uredjaja. Bila bi kobna mana, kad bi sadašnja većina u zastupničkoj zbornici pobijedila u kakvoj borbi protiv državi; jer u slučaju, kad bi valjalo birati između ustava i opstanka države, da učine ono, što traži dobrobit domovine“ (!)

Dobro je kazao neki češki zastupnik: „Zadaća je naše vlade, da se brine za većinu!“ U nekom je razgovoru kazao dr. Seidler: „Ali oprostite, u zbornici nema većine!“ Odgovor je glasio: „Kako ne? Većina je — dapače dvo-

trećinska“. — Dr. Seidler: „Ali ja nemam od te većine ništa“. — I radi toga što u Austriji ova ili ona vlada nema većine... neka bude parlament u pogibelji?! Hoće li zaista dokazati čitavom svijetu najeklatantnijim načinom, da austrijski ustav ne vrijedi a ma ni pišiva boba? Ako ih veseli, da pružaju svijetu — u doba demokracije, koja pretresuje sve narode — takve dokaze, neka to čine! Narodi će kazati: Peremo ruke... i otklanjamo odgovornost za sve, što bi moglo da dodje.

Domaće vijesti.

Ured za posredovanje radnje javlja, da se traže dva stolara iz grada ili evakuirani. Za jednoga bi se priskrbjela legitimacija. Dalje ima na raspolaganje prodavačica, činovnice, fotografice i domaće za cijeli dan, ili za nekoliko sati na dan. Pozivlje dalje sve one, koji su nezaposleni, neka se odmah jave gornjem uredu, da ih može opskrbiti poslom.

Kradje. Jučer u 5 sati i 50 časaka u jutro, došao je Dragutin Marač u svoju mesarnicu na Viškom trgu, te dok je za kratko vrijeme bio zaposlen sa siječenjem mesa, ponestala mu je sa stola crna kožnata lisnica, sa iznosom od 3000 kruna. Stvar je javio redarstvu.

Izgubljeni predmeti. Lav Trifone pok. Ivana, stolar iz Pule, nastanjen u ul. Fraverla br. 52, izgubio je 30. rujna od 4—5 sati popodne u ulici Kastanjar crnu kožnatu novčarku sa iznosom od 52 kruna, crvenom legitimacijom sa slikom i dopusnicu za skrovište u tvrdjavi Monvidal. Prijavio je stvar redarstvu. — Stanislav Kranje, radnik, zaposlen kod državne radnje u Valmaggiore, položio svoju novčarku na neki zid dok je kod njega bio zaposlen. Nepoznata ruka mu je kroz to vrijeme digla novčarku sa iznosom od 40 kruna, jednim zlatnim prstenom i bijelom legitimacijom br. 11955. Slučaj je javio redarstvu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodati će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7501.

Pokućvo

kupuje i prodaje poznata tvrdka
FILIP BARBALIĆ *Štanska ulica*
Svake tapetarske radnje izvršite brzo i točno.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST“.

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točno poslužba.

Za mnogobrojni posjeti preporuča se vlasnik.

Molitvenik

„Isus prijatelj malenih“

dobiva se u papirnici

JOS. KRMPOTIĆ, Trg Custozza, br. 1.

„HRVATSKI LIST“

prodaje se:

- Vođujan:** Prodaja duhana A. DEBETTO.
- Kanfanar:** Prodaja duhana TURČINOVIĆ.
- Pazin:** Papirnica NOVAK i prodaja duhana IVICH.
- Poreč:** Prodaja novina MARTIN SREBOTH
- Trst:** Novinsko opravništvo G. FANO, knjižara i papirnica GORENJEK & Comp.
- Buzet:** D. SIROTIĆ.
- Volosko:** M. STIRN.
- Lovran:** A. BASSAN.
- Kastav:** Lj. JELUŠIĆ.
- Tinjan:** DUŠAN DEFAR.
- Cerovlje:** JELE GRAH.
- Sv. Petar u Šumi:** JOSIP BANOVAČ.
- Višnjan:** A. GAŠPARINI-GRŽINA.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Sudeći idem sa Svjateckim. Ta mi šutnja počinje dosadljivati i domala mi postaje nesnošna. Opazim, da bi dobro bilo, kad bi sa Svjateckim zametnuo razgovor, da mu rekнем što-god o svojoj sreći i o tome, kako je sve liepo prošlo i kako ljubim Kazimiru. Pokušam ali ne mogu! Napokom sasvim blizu radionice i rekнем:

— Priznaj Svjatecki, da je život ipak lep. Svjatecki se ustavi, upilji oči u mene i reče:

Pudel!

Te večeri niesmo više zajedno govorili.

VIII.

Nedjelju dana iza zaruka stigli su moji „Zidovi“ na izložbu.

Slika je namještena u posebnoj dvorani, te ured ubira posebnu ulazninu. Polovica čistoga dohodka namijenjena je meni... Kažu, da je u izložbi naloga od jutra do mraka.

Bio sam samo jednom tamo, ali jer su ljudi više mene gledali nego li sliku, ne idem više, čemu da se bez potrebe ljutim.

Pa da je moja slika remek-djelo, kakva dotad svijet ne vidje, ipak bi općinstvo i tad još samo onoj svojoj radoznalosti udovoljavalo, kojom ide gledat „Krao“ ili hotentota, kad jede žive golubove.

Krao zove ne čeljade u licu i po tjeleu dijakama obraslo.

Taj čas sam ja taki hotentot... i bio blih zadovoljan, da sam u istinu pudel. Ali ja sam odviše slikar, a da me ne ljuti, što se ovako ponizuje umjetnost — u prilog ličnosti, koja je došla u modu.

IX.

Prije tri nedjelje malo je tko za me znao, a sad dobivam po desetak listova, s većeg diela ljubavnih. Od pet ih bar četiri kao za okladu počinje riečima: „Može biti, te ćete pročitatvi taj list prezreti ženu, koja itd.“ Ne ću prezreti ženu uz uvjet, ako me ta žena pusti na miru.

Da nije Kazimire, priznajem, da ne bih tako na lako slegnuo ramenima kod tolikog izljeva čuvstava.

Najviše se ljutim, kako se ovaka „neznanka“ može nadati, da će joj muž, koji je ni vidio nije, samo onako odgovoriti na njen poziv. Odgrni prije koprenu, liepa neznanko! a kad te vidim, tad ću ti tek odgovoriti... O! ništa ti ne ću reći, jer Kazimira!

Primio sam i jedno anonimno pismo od neke siede prijateljice, u kojem me naziva majstorom, a Kazimira guščicom.

„Majstore, je li to žena za tebe? (pita me siedo moja prijateljica). Jeli taj izbor dostojan tebe, — tebe, u koga je sva zemlja uprla oči? Žrtva si spletke itd.“

Čudne mi pretpostavke a još čudnijega zahtjeva, kao da se ja ne smijem ženiti, da srcu udovoljim, već da ugodim javnome mnijenju.

I ta uboga Kazimira već im smeta! Ima većih opačina od anonimnih listova, ali za cielo nema veće... no kako da pravo rečem?... Medju to, do toga ne stoji.

Rok moga vjenčanja s Kazimirom još nije urečen, ali dugo ne će trajati.

Medju to umolih Kazimiru, noka se liepo obuče, da podjemo u izložbu.

Neka nas zajedno vide.

Nadošle su iz Pariza i dvie „lešine“ „Svjateckoga.

Slici je nadpis „Posljednje sretanje“, a prikazuje mladića i djevojku, kako leže na prosektorskom stolu. Na prvi se pogled točno pogodja misao. Vidi se, da se to dvoje pokojnih ljubilo za života, da ih je odvojila nevolja, a združila smrt.

Učenici nagnuti nad lešinama na slici su donekle ukočeni, perspektiva prosektorija je pogrešna, ali „lešovi“ su vješto slikani. Lešine su takve, da iz njih led bije. U „Salonu“ nije slika ni odlikovana, može biti toga radi, što je veoma neprijatna, ali kritika ju je pohvalila.

Izmedju naših slikara ima bez sumnje mnogo talenata. Eno pored lešina Svjateckoga izložio je Franjo Cepkovski „Smrt Kojackoga!“ Silne li snage, silnog li individualizma!

Svjatecki zove Franju idiotom, jedno što Cepkovski nosi grivicu i klinastu bradu, što se odieva po najnovijoj modi, a treće: što je vrlo dobra odgoja ceremonijalan i dosta često spominje visokoročjenu svoju porodicu.

Ali Svjatecki se vara...

Talenat — je ptica, koja se gnjezdi, gdje joj se svidja, sad u divljoj pustinji, sad u podstriženom vrtu.

(Nastavit će se.)